

Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi
Journal of Terrorism and Radicalization Studies

Haziran 2022, Cilt: 2, Sayı: 1, ss.171-175

June 2022, Volume: 2, Issue: 1, pp.171-175

ISSN 2792-0518 (Basılı/Print)

ISSN 2822-2334 (Çevrimiçi/Online)

Makaleye ait Bilgiler / Article Information

Kitap İncelemesi / Book Review

Makale Başvuru Tarihi / Application Date : 25 Kasım 2022 / 25 November 2022

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date : 28 Aralık 2022 / 28 December 2022

Makalenin Başlığı / Article Title

Kitap İncelemesi / Son Diktatör

Book Review / The Last Dictator

Yazar(lar) / Writer(s)

Simay Sultan DOĞAN

Atıf Bilgisi / Citation:

Doğan, S.S. (2023). Kitap İncelemesi / Son Diktatör. *Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi*, 2(1), ss.171-175, DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/trad.24>

Doğan, S.S. (2023). Book Review / The Last Dictator. *Journal of Terrorism and Radicalization Studies*, 2(1), pp.171-175, DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/trad.24>

Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi Derneği

Research Center for Defense Against Terrorism and Radicalization Association

Adres/Address: Beytepe Mah. Kanuni Sultan Süleyman Bulvarı

5387. Cadde No:15A D:58

06800 Çankaya/Ankara

Telefon/Telephone: +90 312 441 11 50

www.tradergisi.com

e-posta/e-mail: editortrad@teram.org

KİTAP İNCELEMESİ

Simay Sultan DOĞAN*

Aytekin YILMAZ. (2020). *Son Diktatör*. Vadi Yayınları, 232 Sayfa, ISBN 9786055830373.

1967 yılında Diyarbakır'ın Ergani ilçesinde doğan Aytekin Yılmaz, yaklaşık 10 yılını hapisanede geçirmiş yazar ve araştırmacıdır. Kitaplarına ilave olarak yazarın çeşitli inceleme-araştırma çalışmaları da bulunmaktadır. “Doğunun Talanı ve İnkârı”, “Dağbozumu”, “Sığmamayanlar”, “Ernesto'nun Dağları”, “Labirentin Sonu”, “Onlar Daha Çocuktur”, “Yüzleşerek Barışmak” yazarın kitaplarından bazılarıdır.

Aytekin Yılmaz'ın kaleme aldığı “Son Diktatör” isimli kitap, PKK terör örgütünün yapısını ve terör örgütü mensuplarının örgütlenme biçimini incelemesi bakımından önem arz etmektedir. Sekiz bölümden oluşan kitabın giriş mahiyetindeki birinci bölümünde yazar, anı yazmanın ve kitap okumanın öneminden bahsetmektedir. Ayrıca yazar tuttuğu günlüklerin, tamamen gerçekleri içerdiğini de iddia etmektedir.

Kitabın ikinci bölümünde yazar Bayrampaşa Hapishanesi'ndeki anılarını anlatmaktadır. Hapishanede polise bilgi veren terör örgütü mensuplarına karşı diğer terör örgütü mensupları tarafından yazarın tabiriyle “hapis içinde hapis” gibi uygulamaların yapıldığı ve hatta örgüt mensuplarının infaz edildiği ifade edilmektedir. Bu infazlardan birisinin sonucunda yazar kendisini devrimci olarak niteleyen PKK terör örgütünü sorgulamaya başladığını belirtmiştir. PKK terör örgütünün düzenlediği terör eylemlerinden sonra koşullarda yaşanan “sevinç gösterileri” üzerine yazar, öldürme eylemlerinin nasıl bir sevinç kaynağı olabileceğini sorgulamaya başladığını da belirtmektedir. Yazar Bayrampaşa Hapishanesi'nde kaldığı günlerde terör örgütü mensupları tarafından düzenlenen terör eylemlerine şahit olmuş ve bu hapishanenin aslında PKK terör örgütünün bir yansıması olduğunu söylemiştir. Bayrampaşa Hapishanesi'nin PKK terör örgütü yapılanmasının daha küçük bir örneği olduğundan bahseden yazar burada

---

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, simaysdogann@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5461-1104.
Makale Başvuru Tarihi / Application Date: 25 Kasım 2022 / 25 November 2022
Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date: 28 Aralık 2022 / 28 December 2022

bazı terör örgütü mensuplarının diğerlerine uyguladığı şiddet eylemlerinin, diktatörlük rejiminin ve baskıcı tavırların PKK terör örgütü içinde de yaşandığından bahsetmektedir. Yazar hapisanede terör örgütü üyeleri tarafından gerçekleştirilen örgüt içi infazları “Nazi Kampı” uygulamalarına benzetmiştir. Yazar hapisanede tutukluların diğer terör örgütü mensupları tarafından uygulanan yoğun psikolojik ve fiziksel şiddete maruz kaldığını dile getirmiştir. Bu durum açıkça gösteriyor ki PKK terör örgütü hem hapisanede teröristlere hem de onların dışarıdaki ailelerine korku yaşatmış ve baskı uygulamıştır. Şüpheli infazlar sonrası hiçbir aile şikayetçi olmak istememiştir.

Kitabın üçüncü bölümünde yazar, terör örgütü içinde tek başına yaşamaya çalışan teröristlere müsamaha gösterilmediğinden; okuyan, yazan ve eleştiren kitlelerden hoşlanılmadığından bahsetmiştir. Yazar terör örgütü mensuplarından bazıları için ölmenin; okumak, yazmak veya eleştirmekten daha kolay geldiğini söylemiştir. Hapisanede terör örgütü lideri Öcalan’ın çizdiği resmin tam tersi bir terörist tipi bulduğunu söyleyen yazar, bu teröristlerin çoğunun sorunlu çocukluk geçirmiş ve daha sonra terör örgütüyle tanışarak hapisaneye düşmüş kişiler olduğundan bahsetmektedir. Yazar PKK’nın yıllar boyu Kürtlere dayattığı sosyalizm akımına paralel olarak “dindar Kürtleri” dinsizleştirme faaliyetlerinden de bahsetmektedir. Bu durumun sonucu kitapta yazarın kelimeleri ile şu şekilde aktarılmıştır: “Eğer bir gün bu çatışmalı sürecin muhasebesi yapılacak olunursa görülecektir ki PKK’nın Kürtlere verdiği zarar, 1930’lardaki Stalin’in Ruslara verdiği yıkıma benzerdir” (Yılmaz, 2020, s.57).

Kitabın dördüncü bölümünde yazar terör örgütü PKK’nın kendi içinde bir gruplamaya gittiğini bu gruplar içerisinde “dar grup” olarak adlandırılan grubun içerisinde PKK terör örgütü yöneticilerinin olduğunu, bu dar grupta yer almayanların sempatizan olarak muamele gördüğünü belirtmiştir. Bu durum terör örgütü içinde bir güven problemi yaşandığını göstermektedir. Zira yazar daha önceki satırlarında terör örgütünün her üyesini gözetleyen ve rapor hazırlayan başka bir terör örgütü üyesi olduğunu belirterek bu durumu doğrulamaktadır.

Kitabın beşinci bölümünde yazar, terör örgütü lideri Abdullah Öcalan tarafından yaratılmış kişilik tiplerinden bahsetmektedir. Bu kişilik tipleri terör örgütüne dâhil olan teröristleri nereli olduklarına veya davranış biçimlerine göre sınıflandırmayı amaçlamaktadır. Örneğin sözde Botan bölgesi yani Cizre, Şırnak ve Hakkâri bölgesinden terör örgütüne katılanlar

“gevşek” olarak adlandırılmış ve terör örgütü içinde sürekli bu yönde eleştirilmişlerdir. Ağrı veya Kars yöresinden terör örgütüne katılanlar ise “serhad” kişiliği adı altında kendini beğenmiş olmakla eleştirilmişlerdir. Bu kişiler yalnızca eleştirilmemiş aynı zamanda terör örgütünün hiyerarşisinin de altında yer almaya mahkûm edilmişlerdir. Kişilik tipleri arasında en ilginç olan ise şüphesiz “ilkel milliyetçi kişilik” olarak tanımlanan teröristlerdir. Bu kişilik tipi terör örgütü içinde Kürtçe okuyan ve konuşan mahkûmlar için kullanılmaktadır. Yazar terör örgütünde genel olarak Türkçe konuşulduğundan ve terör örgütü içinde Kürtçe konuşan ve yazanların eleştirildiğinden bahsetmiştir. Kişilik tiplerinden bir diğeri olan “hemşerici ahbap çavuş” kişiliği ise aynı yöreden veya şehirden gelen teröristlerin yakın ilişki kurmasını eleştirmek için oluşturulmuş bir kişilik tipidir. Terör örgütünün bu tür eleştirilerinden PKK terör örgütünün sadece partiye bağlılık istediği ve bunun dışında kalan en ufak yakınlaşmaları ve gruplaşmaları kendine bir tehdit olarak algıladığı anlaşılmaktadır. Yazara göre hapisanede iki Mardinlinin bir araya gelmesinin derhal terör örgütüne darbe girişimi ile bağdaştırılması ve eleştirilmesinin yegâne nedeni de budur. “Zindan kişiliği” isminin verildiği kişilik tipinin de yine “benmerkezci” olmakla ve terör örgütünü yönetmeye çalışmakla eleştirildiği ifade edilmektedir. Görüldüğü üzere terör örgütü içinde muhalefet etmeye çalışan veya yönetim için fikirler sunan diğer teröristler birer hain olarak görülmüş ve terör örgütü yönetimi tarafından cezalandırılmıştır. Yazar liberal kişilik gibi tanımlamaların aslında birer etiket olduğundan ve bunun doğruluğundan şüphe duyduğundan bahsetmektedir. Yazara göre terör örgütü lideri Abdullah Öcalan tarafından yaratılan bu kişilik tipleri hem terör örgütü içinde bağlılığı arttırmak hem de bireyselleşmeyi engellemek amacını taşımaktadır.

Kitabın altıncı bölümünde yazar, PKK terör örgütü içindeki “önderlik” yönetim sisteminin terör örgütü ile bağdaştırıldığından bahsetmektedir. Bu anlayışla yazara göre terör örgütü içinde önderlik denilen yönetim mekanizması olmadan terör örgütünün işleyebileceğine olan inanç yoktur. Önderlik olarak adlandırılan yönetim mekanizması aslında bir gruptan bahseder gibi dursa da bu mekanizma sadece bir teröristi tanımlamak için kullanılmaktadır. O terörist de terör örgütü lideri Abdullah Öcalan’dır. Terör örgütü içinde örgütün lideri Abdullah Öcalan’a muhalefet etmek kati suretle yasaklanmıştır. Yazarın kitap boyunca “diktatör”

kelimesine yaptığı göndermenin derin izleri bu satırlarda da hissedilmektedir.

Kitabın yedinci bölümünde yazar, Abdullah Öcalan'ın Roma'da 12 Kasım 1998'de gözaltına alındığından ve bu nedenle hapisanelerde bulunan çok sayıda PKK terör örgütü üyesinin kendisini yaktığından bahsetmektedir. Yazar böylesi olayların sebebinin terör örgütünün katı eğitim sistemi olduğunu belirtmiştir. Hapishanede tutuklulara yönelik yapılan terör örgütü propagandası ve bu bağlamdaki eğitim, tutuklu teröristlerin kendilerini terör örgütü lideri Abdullah Öcalan için yakmasına bile neden olmuştur. Öyle ki bazı örgüt mensupları kendilerini yakmadan önce bıraktıkları mektuplarda PKK'ya olan bağlılıklarını dile getirme gereği duymuşlardır. Yazar PKK terör örgütünün çağının ve hatta yazarın ifadeleriyle “tüm zamanların en katı inançlı tarikatlarından” birisi olduğundan ve bu nedenle terör örgütüne katılan birçok insanın sırf bu nedenle intihar ettiğinden bahsetmektedir.

Kitabın sekizinci ve son bölümünde yazar, terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ı birkaç sebepten “ikinci el diktatör” olarak tanımlamaktadır. Yazar bunun en önemli sebebinin, kendini terör örgütünün lideri olarak ilan eden Öcalan'ın, terör örgütü mensuplarına güvenmemesi ve bu nedenle dağa çıkamaması olduğunu belirtmiştir. Suriye'den çıkartılınca dağa çıkmak yerine İtalya'ya sığınan Öcalan, “emperyalist olmakla eleştirdiği ülkeleri dağdan daha güvenli” görmekteydi. Yazara göre PKK terör örgütünü yirmi yıl yöneten Öcalan bunu parti içinde diktatörlüğe benzer uygulamalarla yani muhalif tasfiyeleri ile gerçekleştirmiştir. Tüm bunlardan da anlaşıldığı üzere yazara göre Kürtlere en büyük zararı, asla gerçekleşmeyecek bir ütopya fikri ve diktatör bir rejim anlayışıyla PKK terör örgütü vermiştir.

Bireyler, devletler, uluslararası örgütler ve çeşitli kuruluşlar dahi çeşitli kimliklere ve değerlere göre hareket etmektedir. Devletler için kimlik belirlemek dış güvenliği sağlamak için olmazsa olmaz bir önlemdir. Örneğin Soğuk Savaş döneminin iki kutuplu dünyasında nerdeyse bütün devletler kendilerine bir kimlik inşa etmiş ve buna paralel olarak belirli bir ideolojiyi ve kampı benimsemişlerdir. Devletlere benzer olarak bireyler de kendilerine bir kimlik inşa etmekte ve buna paralel inançlar benimsemektedir. Ancak bazı bireyler bu konuda aşırılığa kaçmakta ve karşıt görüşte olan bireylere karşı şiddete başvurma yolunu seçmektedir. İstedikini elde etmek amacıyla şiddete başvuran terör örgütleri için ise bu bireyler potansiyel birer hedef konumuna gelmektedir. Kitapta terör örgütü PKK'nın bir diktatörlüğe ve

özelde terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın bir diktatöre benzetilmesinin nedeni PKK terör örgütünün kendi içindeki şiddet uygulamalarıdır. Kendi içinde parti yönetimi adı altında Abdullah Öcalan'a karşı olan muhaliflerin her türlü yolla susturulduğu kanlı bir yöntem benimseyen PKK terör örgütü hapisanede günlük tutularak belgelenmiş ve bu türden şiddet içeren uygulamalar sorgulanmıştır. Sonuç olarak, özellikle hapisanelerde yaşanan olaylara tanık olan yazarın da bahsettiği üzere PKK terör örgütü hem hapisanelerde hem de hapisane dışında gerçekleştirdiği faaliyetler ile çok sayıda insana zarar vermiştir.